

CP-vammaisilla nuorilla ja aikuisilla tulee olla oikeus asiantuntevaan ja moniammatilliseen kuntoutussuunnitteluun ja – ohjaukseen, sekä lääkinnälliseen ja ammatilliseen kuntoutukseen

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaan vammaisilla ihmisillä tulee olla yhtäläinen oikeus mm. koulutukseen, terveystalouteen ja kuntoutukseen. Näillä voidaan varmistaa vammaisten ihmisten mahdollisuus itsenäiseen elämään ja henkiseen kehitykseen. CP-vammaa on pidetty elinikäisenä, ei-etenevänä oireyhtymänä. Vaikka motorisen vamman aiheuttanut aivovaurio itsessään ei ole etenevä tai paraneva, ilmaantuu henkilöille, joilla on CP, usein erilaisia sekundaarisia liittämissä häiriöitä. Ikääntymisen myötä toiminta- ja liikkumiskyvyssä tapahtuvat fyysiset muutokset heijastuvat psyykkiseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin ja heikentävät yksilön kykyä selviytyä päivittäisestä elämästä, opiskella, tehdä työtä, harrastaa ja osallistua. Tämä tekee ammatillisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen suunnitelmien laatimiseen haasteelliseksi ja edellyttää vankkaa moniammatillista asiantuntemusta. Sekä ammatillisen että lääkinnällisen kuntoutuksen suunnitelmat olisi suositeltavaa laatia rinnakkain, riittävän varhaisessa vaiheessa ja toimintakykymuutosten mahdollisuus huomioon ottaen.

CP-vammaisten nuorten täytettyä 16 vuotta kuntoutusvastuu siirtyy erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon. Terveyskeskukset ovat saaneet viime vuosina paljon lisää tehtäviä hoidettavakseen, jolloin haasteena on, löytyykö sieltä riittävästi CP-vammaisten nuorten ja aikuisten kuntoutussuunnitteluun vaadittavaa aikaa, pysyvää henkilökuntaa sekä moniammatillista asiantuntemusta. Yhtenä huolen aiheena on myös, kuinka hyvin CP-vammaisen henkilön ammatillisen kuntoutuksen tarpeet otetaan huomioon kuntoutussuunnittelussa. Usein painopiste on lääkinnällisen kuntoutuksen suunnittelussa. CP-vammaisten aikuisten laaja-alaiseen toimintakykyyn liittyvä asiantuntijuuden taso ja moniammatillisten työryhmien saatavuus perusterveydenhuollon yksiköissä vaikuttavat oleellisesti laadittavien kuntoutussuunnitelmien laatuun. Eri yksiköiden väliset erot voivat olla huomattavia, mikä asettaa eri puolella Suomea asuvat CP-vammaiset aikuiset eriarvoiseen asemaan. Suunnittelu tulee keskittää alueellisesti sinne, missä on riittävä asiantuntemusta.

Lääkinnällisen ja ammatillisen kuntoutuksen tavoitteiden asettelu ja kuntoutussuunnitelmien tulee perustua yksilölliseen, asiantuntevaan ja laaja-alaisen toimintakyvyn arviointiin, moniammatillisiin tutkimuksiin ja kuntoutujan omiin näkemyksiin. Yksilöllisen toimintakyvyn ja tarpeiden arvioinnin lisäksi CP-vammaiset nuoret ja aikuiset tarvitsevat yksilöllistä ammatillisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen ohjausta ryhmämuotoisen ohjauksen rinnalla. Vertaistuki ja ohjatut ryhmätoiminnot ovat tärkeitä ohjauksen menetelmiä, mutta pelkkä ryhmämuotoinen ohjaus ei ole riittävä. Yksilöllinen ammatillinen ohjaus on aloitettava riittävän aikaisin, jo ennen 16 ikävuotta. Kuntoutuksen alan ammattilaisten keskinäinen yhteistyö ja järjestöjen kuntoutukseen liittyvä asiantuntemus ovat tärkeitä CP-vammaisten aikuisten kuntoutuskumppanuuden ja osallisuuden ohella.

Tavoitteena on myös, että kuntoutuksen sisällöt monipuolistuvat tulevaisuudessa. Esimerkiksi toimintaterapiaa pitäisi käyttää myös aikuisilla, koska heidän toimintakykynsä muuttuu iän myötä. Kuntoutus tulee viedä arkeen ja ottaa vammaisen ihmisen oma näkemys ja kokemus systemaattisesti huomioon kuntoutussuunnittelussa, tarpeiden arvioinnissa ja kuntoutuksen toteutuksessa.

Invalidiliitto ry:n ja Suomen CP-liitto ry:n vaatimukset:

*** CP-vammaisten aikuisten kuntoutussuunnittelu asiantunteviin käsiin.**

Kuntoutustarpeen arvioinnin ja kuntoutussuunnittelun tulee olla moniammatillista ja vammaisen ihmisen subjektiiviset kokemukset systemaattisesti huomioitavaa. Suunnittelu tulee keskittää alueellisesti sinne, missä on riittävää asiantuntemusta; tämänhetkisessä järjestelmässä keskussairaaloiden kuntoutuspoliklinikoille.

*** Kuntoutusohjausta kaikille.** Kuntoutusohjauksen palveluja tarvitaan myös aikuisuudessa, erityisesti, koska CP-vamman oirekuva usein muuttuu ikääntymisen myötä ja vaikuttaa laaja-alaisesti yksilön toimintakykyyn..

*** Ikääntymisen muutokset säännölliseen seurantaan.** CP-vammaisten ihmisten valtaväestöä varhaisempi toimintakyvyn rajoitusten lisääntyminen on huomioitava viimeistään 35-vuoden iästä alkaen. Tarvitaan säännöllinen kolmen vuoden välein tehtävä moniammatillinen toimintakyvyn arvio ikääntymisen aiheuttamista muutoksista ja vaikutuksista yksilön työ- ja toimintakykyyn ja kuntoutustarpeeseen.

*** Ammatillisen ja lääkinnällisen kuntoutuksen suunnittelu on tehtävä samanaikaisesti.** Suunnitelmien tekeminen rinnakkain tukee toisiansa ja usein samaa tietoa tarvitaan molempiin suunnitelmiin. Tämä on erityisen tärkeää elämän siirtymävaiheessa nuorena sekä huomioiden myös keski-ikässä ikääntymisen muutokset.

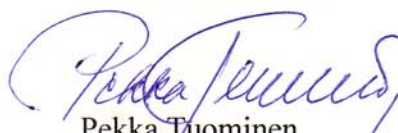
*** Nuorisoklinikat sairaanhoitopiireihin.** Keskussairaaloiden ns. nuorisoklinikoiden tulee ottaa neurologisten vammaisryhmien 16-20-vuotiaiden nuorten kuntoutusvastuu. Nuorisoklinikan tehtävänä on valmentaa ja saattaa nuoria vammaisia aikuisuuteen ja aikuisten palvelujärjestelmään.

*** Yksilöllistä ohjausta ammatinvalintaan.** Erityisesti vaikeavammaisten ihmisten kohdalla tarvitaan yksilöllistä toimintakyvyn arviointia ja ohjausta. CP-vammaiset nuoret ja aikuiset tarvitsevat usein pitkäkestoista ammatillista valmennusta ja ohjausta.

*** Ammatillista kuntoutusta jo 15-vuotiaille.** Kelan rahoittaman ammatillisen kuntoutuksen ikäraja on laskettava 15-vuoteen, erityisesti vaikeavammaisten nuorten osalta. Tällöin nuoren ammatillinen suunnittelu, ammatillinen kuntoutus sekä pitkäkestoinen ja kokonaisvaltainen nuoren elämänhallinnan tukeminen voidaan toteuttaa yhdessä ammatillisen tai valmentavan koulutuksen kanssa.

Helsingissä, 22.9.2010

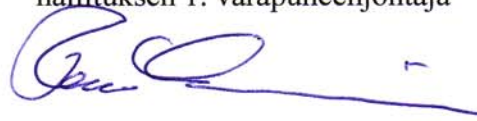
Invalidiliitto ry

Pekka Tuominen
liittohallituksen puheenjohtaja

Raimo Lindberg
toimitusjohtaja

Suomen CP-liitto ry

Antero Jurvanen
hallituksen 1. varapuheenjohtaja

Tomi Kaasinen
toiminnanjohtaja